

Els serveis de catalogació i processament físic comercials a Catalunya. Primera part: proveïdors

Xavier Sardà Bosch, Andreu Sulé Duesa

RESUM: *Estudi comparatiu dels serveis externs de catalogació i processament físic oferts pels proveïdors de material bibliogràfic a les biblioteques catalanes. Es fa un breu repàs al desenvolupament històric de la catalogació comercial i als elements considerats com a positius i negatius d'aquesta pràctica. S'analitzen els serveis oferts per onze de les més importants companyies proveïdores d'arreu del món. En l'àmbit català s'estudien nou companyies que, en aquests moments, estan oferint la catalogació i el processament físic com a valor afegit dels documents lliurats al Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona i a les biblioteques membres del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya. Per últim, s'ofereix un directori d'empreses, així com el formulari emprat per a realitzar l'enquesta a les companyies proveïdores de l'àmbit català.*

1. INTRODUCCIÓ

L'objecte d'estudi d'aquest article són els serveis de catalogació externa i processament físic oferts per les empreses proveïdores de material bibliogràfic (distribuïdores, editorials, llibreries, etc.) a biblioteques catalanes. És a dir, aquelles empreses que, juntament amb el subministrament tradicional dels llibres, revistes, vídeos, etc. adquirits per les biblioteques, ofereixen com a valor afegit els registres catalogràfics corresponents així com l'etiquetatge, segellat, folrat, etc. del material lliurat.

Es tracta, per tant, d'analitzar l'estat de la qüestió a Catalunya de l'externalització d'una sèrie de serveis (catalogació i processament físic) realitzats fins ara per personal propi de les biblioteques, amb la particularitat que

Xavier Sardà Bosch.

Andreu Sulé Duesa, Professor de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona.

Article rebut el desembre de 2000

aquests serveis són oferts per empreses que alhora són proveïdores de material per a aquestes mateixes biblioteques.

Remarquem aquesta particularitat pel fet que això vol dir que l'anàlisi no té en compte aquelles altres empreses que, oferint també serveis de catalogació i processament físic externs, no ho fan de forma conjunta amb el subministrament de material bibliogràfic a les biblioteques. De fet, moltes d'aquestes empreses més que catalogar i processar els llibres d'adquisició corrent centren la seva activitat en la catalogació retrospectiva de fons antics o bé en la reconversió de catàlegs manuals en registres bibliogràfics llegibles per màquina.

2. METODOLOGIA DE TREBALL

Hem dividit l'estudi en dues parts (corresponent aquest lliurament a la primera d'elles) en funció de quin ha estat l'objecte d'anàlisi de cadascuna d'elles. En aquesta primera part l'objecte d'estudi han estat les empreses proveïdores mateixes. S'han analitzat de forma comparativa els serveis que ofereixen cadascuna d'elles, així com les característiques globals d'aquest sector amb els casos d'altres països, especialment amb el cas dels Estats Units d'Amèrica, a on aquest tipus de servei té una tradició de molts anys i es troba fortament desenvolupat.

A la segona part de l'article l'objecte d'estudi seran les biblioteques que han contractat aquests serveis de catalogació i processament físic externs oferts pels proveïdors. La voluntat d'aquest segon lliurament és analitzar les causes i les raons que varen dur a aquestes centres a externalitzar part dels seus serveis tècnics, així com valorar la seva experiència acumulada al llarg dels anys de treball conjunt amb aquest tipus de proveïdors. Es tractaria, en definitiva, de contrastar les dades "quantitatives" obtingudes a la primera part de l'article (el que diuen que fan les empreses proveïdores mateixes) amb altres informacions de caire més "qualitatiu" (el que diuen les biblioteques sobre com ho fan aquestes empreses proveïdores).

La metodologia de treball emprada en aquesta primera part d'anàlisi de les empreses subministradores de material bibliogràfic a les biblioteques catalanes amb serveis de catalogació i processament físic externs ha estat la següent:

1. Per tal de localitzar la totalitat d'aquestes empreses, en primer lloc ens vàrem posar en contacte amb Marta Tort, cap de l'Oficina del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (<http://www.cbuc.es>),

- ja que aquesta institució ha estat una de les pioneres en el nostre país pel que fa a la contractació de serveis d'externalització per a les institucions membres del consorci. La Sra. Marta Tort ens va facilitar una llista amb els telèfons i les persones de contacte dels distribuïdors i llibreries que cataloguen (o estan a punt de fer-ho) al Catàleg Col·lectiu de les Universitats Catalanes (CCUC) els fons adquirits pels centres que en formen part. D'altra banda, també ens vàrem posar en contacte amb Elisabet Gibert, Cap del Departament de Selecció, Adquisició i Distribució del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona (<http://www.diba.es/biblioteques/inici.htm>) que ens va facilitar la llista de proveïdors (actuals o en tràmit de ser-ho) que subministren material al Servei amb la catalogació com a valor afegit.
2. Per tal d'assegurar-nos l'exhaustivitat d'aquesta primera relació d'empreses vàrem enviar un missatge a la llista de distribució *IWETEL* demanant si cap membre de la llista coneixia algun altre proveïdor a l'estat espanyol que oferís aquesta mena de serveis. Malgrat no haver rebut cap notificació de cap nova empresa que treballés en l'àmbit català, sí que vàrem tenir constància de l'existència de dos proveïdors a la comunitat autònoma de Galícia (Sociedad Bibliogràfica de Galicia i Librería Pérgamo), que també ofereixen la catalogació i el processament físic del material que lliuren a les biblioteques.
 3. Pel que fa a la tria d'empreses d'arreu del món val a dir que la preeminència de bibliografia anglosaxona al respecte ha fet que, inevitablement, la gran majoria de les entitats analitzades hagin estat nord-americanes. D'aquestes, n'hem seleccionat un total d'onze tenint en compte criteris de prestigi i diversitat de serveis oferts. A l'hora de fer la tria també hem tingut en compte la selecció que d'aquesta mena d'empreses fa el *Federal Library and Information Center Committee*¹ (FLICC) de la Library of Congress (<http://lcweb.loc.gov/flicc/mmcontr.html>) i el número monogràfic de *Library technology reports*² dedicat a les empreses d'externalització de serveis de biblioteques.
 4. Per tal d'analitzar el tipus i les característiques específiques de cadascun dels proveïdors de material bibliogràfic per a biblioteques amb serveis

1. El FLICC està compost pels directors de les quatre biblioteques nacionals dels EE.UU (la Library of Congress, la National Library of Medicine, la National Library of Education i la National Agriculture Library) i els representants de les agències federals legislatives, judicials i independents amb els sistemes de gestió de biblioteques més importants, i és presidit per la Library of Congress.
2. "Guide to outsourcing in libraries. VII, Cataloging and processing", *Library technology reports*, sept.-oct. 1998, vol. 34, no. 5, p. 603-608.

de catalogació i processament físics externs seleccionats (tant els d'àmbit català com els de la resta de l'estat espanyol i els estrangers) els vàrem fer arribar per correu electrònic un qüestionari (vegeu l'annex) on se'ls demanava que anotessin quins eren els serveis que estaven oferint en aquell moment.

5. La resposta als qüestionaris ha estat desigual. Pel que fa a les empreses estrangeres, només una de les dotze seleccionades (Baker & Taylor) va respondre positivament la nostra sol·licitud.³ Les dues companyies de Galícia varen retornar-nos molt amablement els qüestionaris omplerts, però la manca de temps per analitzar-les a fons (vàrem rebre les respostes pocs dies abans de tancar aquesta primera part de l'article) ens ha impedit incloure-les en aquest estudi. Per últim, dels proveïdors d'àmbit català enquestats vàrem obtenir uns resultats força positius de totes aquelles empreses que, en aquests moments, ja estan catalogant i processant el material per a les biblioteques (vuit de nou).

No voldríem concloure aquest apartat sobre la metodologia de treball sense agrair molt sincerament l'interès i la col·laboració que han mostrat la totalitat d'empreses d'àmbit català i de la resta de l'estat a l'hora d'omplir el qüestionari que els vàrem fer arribar en el seu moment. Sense aquesta col·laboració aquesta primera part de l'article no s'hauria pogut dur a terme.

3. LA CATALOGACIÓ COMERCIAL

L'aplicació de mecanismes desenvolupats en el marc de la gestió empresarial a l'àmbit de la gestió d'organitzacions culturals sense ànim de lucre és, ara mateix, una pràctica plenament consolidada. Un d'aquests mecanismes, la cooperació, ha aconseguit que les biblioteques catalanes hagin arribat a les portes del canvi de segle amb un perfil més competitiu i dinàmic, i ha tingut una incidència molt important en l'àmbit de la catalogació. El tema que ara ens ocupa, l'*outsourcing* o subcontractació, és un altre d'aquests mecanismes.

La subcontractació ha suposat una veritable revolució en l'entorn de les tecnologies de la informació.⁴ Les seves primeres manifestacions en l'àmbit

3. Ingram Library Services també va respondre, però fent-nos saber que les dades que els demanàvem eren considerades d'ús intern i que, per tant, no podien ser difoses.

4. Les tecnologies de la informació són un dels àmbits en què es produeixen més casos d'"*outsourcing* total". Recentment la Generalitat de Catalunya va subcontractar el nucli del seu sistema informà-

de les biblioteques han estat la subcontractació de l'adquisició de publicacions en sèrie als grans distribuïdors, o l'"externalització" de la catalogació, en forma de grans processos de reconversió dels catàlegs en fitxes, els contractes de catalogació original per a eliminar estocs, i la catalogació comercial.

3.1. Història de la catalogació comercial

Seguint la periodització proposada per Karen A. Wilson,⁵ es poden distingir tres etapes en la història de la catalogació comercial. Una primera etapa, que s'iniciaria a les acaballes del segle XIX i aniria fins al 1950, correspon a la presa de consciència sobre la necessitat de serveis comercials, fins al punt que és la mateixa Library of Congress qui inicia el servei de venda de fitxes l'any 1901. Òbviament, aquesta decisió repercutirà en els catàlegs de les biblioteques en forma d'estandardització de la catalogació, especialment dels punts d'accés, i constituirà la primera mesura important de cara a optimitzar el processament tècnic del document. Tal com diu Wilson:⁶

Les discussions sobre catalogació centralitzada i cooperativa que es produïren durant la darrera meitat del segle XIX són fruit d'una idea primerenca sobre la necessitat de serveis de catalogació comercial. [Hi ha] constància de l'existència de programes experimentals de la mateixa època en que els llibres van acompanyats de fitxes en paper que podien ser retallades i enganxades a les fitxes del catàleg. Algunes d'aquestes idees quallen en dos programes: fitxes de catàleg en venda a la Library of Congress, el 1901; i fitxes en venda a través de la H. Wilson Company, que comença el 1938.

Una segona etapa, que s'allargaria fins a finals dels vuitanta, es caracteritzaria per una forta expansió dels serveis de catalogació comercial durant el decenni dels seixanta, i que coincidirà amb la creació del model centralitzat de serveis tècnics. Serà en aquest moment quan es definirà la catalogació comercial com a "catalogació centralitzada duta a terme i venuda per una agència no bibliotecària que opera en benefici propi". Una definició plenament vàlida encara avui. El primer gran impuls cooperatiu a nivell bibliotecari, ini-

tic, el Centre Informàtic, i sembla ser que la Universitat Politècnica de Catalunya es troba a punt de fer el mateix en una decisió envoltada de polèmica.

5. "Outsourcing copy cataloging and physical processing: a review of Blackwell's outsourcing services for the J. Hugh Jackson Library at Stanford University", *Library resources and technical services*, vol. 39 (4) 1995: p.373-383.
6. *Ibidem*, p. 375

ciat a principis dels setanta, farà que durant el decenni dels vuitanta la catalogació comercial perdi el paper protagonista enfront dels grans serveis bibliogràfics com ara OCLC. De nou en paraules de Wilson:⁷

La segona onada de catalogació comercial s'inicia el 1950 i arriba al seu punt culminant durant el decenni següent [...] Dels diferents programes iniciats cal destacar el Cataloging-in-Source de la Library of Congress. Els serveis de catalogació centralitzats dins dels sistemes bibliotecaris també sorgiren en aquest decenni i establiren un nou model organitzatiu de serveis tècnics. El 1959, amb el primer contracte de catalogació a un venedor de llibres, neix el concepte de catalogació comercial i processament físic.

El creixement fenomenal que es produeix durant el decenni dels seixanta, quan adquirir documents llestos per a la prestatgeria a través dels distribuïdors arriba a ser molt popular, fa que Barbara Westby defineixi la catalogació comercial com a "catalogació centralitzada duta a terme i venuda per una agència no bibliotecària operant en benefici propi". [...] Sens dubte, el negoci de la catalogació comercial i del processament físic, tot i que majoritàriament dissenyat per a les biblioteques escolars, arrela amb força en aquest primer decenni. [...] Les revistes de biblioteconomia dels seixanta contenen nombrosos anuncis i notícies descrivint els serveis de venedors específics [...] i documenten el creixement d'aquesta indústria durant el decenni, sovint comparant la tendència dels serveis comercials amb el desenvolupament dels processos de catalogació centralitzada i cooperativa. Tauber i Stephens ja apunten que els serveis comercials podrien ser útils als directors perjudicats per les retallades de personal i encara no inclosos en els programes cooperatius. Tots dos autors deixen constància un any després de la preocupació dels bibliotecaris per l'impacte d'aquests nous serveis en la velocitat de la catalogació i en la carrera dels catalogadors. [...] L'any 1974, el Commercial Processing Services Committee de la Resources and Technical Services Division (RTSD) de l'American Library Association posa en marxa el primer programa en serveis de catalogació comercial. El mateix comitè dissenyà unes directrius per seleccionar un servei de catalogació comercial, i dos anys després publicà la primera llista completa d'aquesta tipologia de serveis.

[En el decenni dels vuitanta], les eines de catalogació centralitzada i cooperativa passen a un primer pla. L'èxit del programa CIP, iniciat l'any 1971 per la Library of Congress, i la disponibilitat creixent de catalogació compartida mitjançant les grans utilitats bibliogràfiques proporciona als bibliotecaris altres mecanismes per a obtenir registres de fonts externes.

I una tercera i darrera etapa, que s'inicia amb el decenni dels noranta, durant la qual el procés de catalogació comercial prendrà una forta embranzida deguda als retalls pressupostaris (que ja s'havien iniciat durant el decenni anterior), acompanyats de la necessitat de seguir oferint els mateixos serveis i assumir projectes nous, i a l'enorme esforç que suposarà l'automatització de

7. *Ibidem*, p. 375-377.

tots aquests serveis (reconversió de catàlegs manuals, fortes inversions en maquinari i programari, formació de personal, etc.):

El tercer moment de la catalogació comercial, potser correctament descrit com un període d'“*outsourcing mania*”, emergeix durant el decenni dels noranta. “*Outsourcing*”, una paraula de moda del món empresarial, es defineix com el fet de tenir una altra entitat que proporcioni o manufacturi una part important del producte d'una organització. Una revisió de la bibliografia revela que el terme “*outsourcing*” s'ha usat des de 1959 per descriure el procés d'adquisició d'un ampli ventall de serveis bibliotecaris d'entitats externes, incloent els serveis de catalogació i processament físic fets pels venedors. [...] En gran part, el deliri de la subcontractació durant els anys noranta, especialment en les biblioteques universitàries, ha anat associat a la decisió de la Wright State University Libraries l'octubre del 1993 de subcontractar tot el seu servei de catalogació a l'OCLC Online Computer Library Center, Inc. [...] En ser la primera gran biblioteca universitària dels Estats Units d'Amèrica en subcontractar la totalitat dels seus serveis de catalogació, els gestors de la Wright State introduïren una nova aproximació a l'*outsourcing* que tingué una forta repercussió en la comunitat bibliotecària. [...] L'any 1995, l'ALCTS (Association for Library Collections and Technical Services) Commercial Technical Services Committee, abans RTSD Commercial Processing Services Committee, publica una llista sobre *outsourcing* de la catalogació, control d'autoritats i processament físic per actualitzar la seva llista de l'any 1979.⁸

3.2. Subcontractació: arguments a favor i en contra

La subcontractació no s'ha convertit, almenys de moment, en un model de privatització de la totalitat dels serveis de catalogació o d'adquisicions; es tracta, més aviat, d'una eina més, un servei per tal de donar suport a les operacions internes de les biblioteques. Una eina, per cert, a la qual alguns centres han de recórrer per força.

Una eina objectiva per tal de reflexionar sobre els avantatges i desavantatges que presenta la subcontractació la podem trobar a la pàgina web de l'American Library Association (<http://www.ala.org/alcts/publications/release.html>), en la qual l'ALCTS (Association for Library Collections and Technical Services) ha elaborat un quadre al voltant dels diferents temes que afecten l'*outsourcing* de serveis i processos:

- *Entre els arguments a favor hi ha qüestions com:* la possibilitat d'adquirir l'experiència que no es troba disponible a l'equip del centre; l'estalvi de costos; la possibilitat que el personal se centri en les tasques essencials i

8. *Ibidem*, p. 377-379.

aconsegueixi així assolir objectius institucionals “crítics”. S’esmenten també entre aquests punts la possibilitat de programar nous serveis (un cop disposem de més temps i més personal a conseqüència de la subcontractació), la reducció de problemes provocats per les tasques repetitives o els processos d’avaluació que obligatòriament acompanyen la planificació i la posada en funcionament del programa de subcontractació. Beneficis també en quant a productivitat, ja que la subcontractació pot permetre assolir l’inassolible pel que fa a reducció d’estocs i processament tècnic de materials en llengües o formats especials sense perdre qualitat; inevitables conseqüències sobre la plantilla: possible reducció de la quantitat de feina i, per tant, reorganització i reassignació de llocs de treball; una teòrica reducció de les tasques de supervisió i, en algunes situacions, reducció del temps d’execució dels projectes.

- *Entre els arguments en contra que sempre s’han de considerar hi ha:* la necessitat d’una planificació avançada, l’acceptació de compromisos i d’una nova forma de treball per part de la plantilla, la pèrdua de control sobre alguns processos i la possible pèrdua d’experiència en algunes tasques. També: la necessitat de canviar algunes polítiques o procediments, la necessitat de fer un seguiment continuat dels costos, i l’elaboració de nous mecanismes de control de qualitat i resolució de problemes. Hem de recordar que l’*outsourcing* pot tenir efectes negatius en la moral de la plantilla, independentment de si hi ha o no acomiadaments, i que inevitablement hi haurà fases de transició i d’increment dels temps d’execució.

3.3. Corrupció de la catalogació?

Un autor que s’expressa en termes molt durs en relació al paper que estan jugant la subcontractació i la “desprofessionalització” en la catalogació és Michael Gorman.⁹ Gorman destaca com a primer pas per a la reducció del personal dels serveis tècnics la catalogació per còpia. Segons ell, les biblioteques contracten administratius o altre tipus de personal per identificar registres creats per altres biblioteques, disponibles a OCLC, RLIN, WLN i altres agències. Per a Gorman aquest no deixa de ser un greu error estratègic de la biblioteca, ja que per molt ben instruït que estigui aquest personal, no es pot pretendre que recaigui sobre ells la total responsabilitat de la base de dades.

9. Michael Gorman, “The corruption of cataloging”, *Library journal*, 120(15), 1995, p. 32-34.

Altres fites en el camp de la privatització de la catalogació han estat els nombrosos projectes de retroconversió de catàlegs en fitxes, en registres bibliogràfics llegibles per màquina duts a terme per moltes biblioteques nord-americanes el decenni dels vuitanta. Un cop més Gorman fa palesa la seva disconformitat amb aquest tipus de projectes argumentant el gran nombre d'errors que es produeixen i que repercuteixen de forma negativa en la qualitat dels catàlegs.

Es podrien resumir en els següents punts els aspectes negatius que Gorman veu en la catalogació externa:

1. La biblioteca perd el control sobre un dels tres aspectes fonamentals de qualsevol centre: la coherència de la seva base de dades (els altres dos són el personal i la col·lecció). En darrer terme, aquesta pèrdua de control repercuteix directament en els usuaris de la biblioteca en forma de pèrdua de temps a l'hora de cercar els documents en el catàleg o, en el pitjor dels casos, la seva marxa del centre creient que el document que vol no existeix.
2. Possible reducció de la qualitat dels registres bibliogràfics creats.
3. Existeixen innumbrables exemples de la necessitat d'ajustar els registres bibliogràfics a les necessitats de cada centre, tant des del punt de vista dels mateixos usuaris de la biblioteca com del catàleg ja existent.
4. Es trenca el flux de coneixement entre catalogadors i referencistes que tanta importància té a l'hora d'optimitzar tant les tasques de catalogació com les d'informació a l'usuari.
5. S'abandona el principi segons el qual tota biblioteca ha de contribuir a la creació d'una base de dades nacional de registres bibliogràfics.
6. Fins i tot, en el millor dels serveis, la subcontractació de la catalogació no pot suposar mai l'eliminació completa dels catalogadors professionals de la biblioteca. En el centre hi ha d'haver com a mínim un catalogador encarregat de les tasques mínimes de supervisió i control de qualitat.

4. ESTAT ARREU DEL MÓN

Després d'aquest repàs "teòric" a l'estat de la qüestió de la catalogació comercial, farem un breu repàs de l'estat "pràctic" de la mateixa donant un cop d'ull als serveis oferts pels proveïdors més importants del món.

Tal i com hem explicat en el punt referent a la metodologia de treball, la tria de les empreses estrangeres proveïdores de material bibliogràfic per a les

biblioteques amb serveis de catalogació i processament físic externs s'ha centrat, per raons quantitatives de fonts d'informació, en el mercat anglosaxó. Les onze entitats seleccionades han estat les següents:

1. Ambassador Book Service, Inc. (<http://www.absbook.com/>)
2. Baker and Taylor, Inc. (<http://www.btol.com/>)
3. Blackwell's Book Services (<http://www.blackwell.com/>)
4. Book Wholesalers, Inc. (<http://www.bwibooks.com/>)
5. Brodart Company (<http://www.brodart.com/>)
6. Coutts Library Services, Inc. (<http://www.coutts-ls.com>)
7. Ingram Library Services, Inc. (<http://www.ingramlibrary.com/>)
8. Landmark Audiobooks (<http://www.landmarkaudio.com>)
9. Midwest Library Service (<http://www.midwestls.com>)
10. Regent Book Company (<http://regentbook.com>)
11. Taped Editions (<http://www.tapeditions.com>)

A causa de la manca de respostes positives al qüestionari sobre el tipus i característiques dels serveis que ofereixen cadascuna de les empreses escollides (només una d'un total d'onze, en concret YBP Library Services que és la secció de Baker & Taylor encarregada de la distribució de llibres i dels serveis tècnics [<http://www.ybp.com/>]), aquesta anàlisi l'hem hagut de realitzar basant-nos en la informació recollida en les seves pàgines web i en articles sobre aquests proveïdors o sobre casos on aquestes empreses han participat oferint els seus serveis.

D'aquesta anàlisi hem elaborat les que, al nostre parer, serien les característiques més destacades del mercat anglosaxó representat per aquests onze proveïdors.

1. Organització

Es tracta d'un mercat molt diversificat tant pel que fa al volum de negocis de les empreses com pel seu grau d'especialització. Juntament amb autèntics "monstres" de la distribució a escala mundial (Ambassador Book, Baker & Taylor, Blackwell's Books, Brodart, Coutts, Ingram, Midwest, etc.)¹⁰ con-

10. Algunes dades significatives d'aquestes magnituds extrems de l'edició de l'any 1995 del *Ward's business directory of U.S. private and public companies* (New York [etc.]: Gale Research, [1990]-) són:

viuen empreses molt més petites i especialitzades en un tipus concret de material (Landmark Audiobooks i Taped Editions en àudio i vídeo; Book Wholesalers en literatura infantil).¹¹

En altres casos, l'especialització no és per tipus de material sinó per tipus de servei. Per exemple, Blackwell's Books té un servei anomenat "Table of contents" especialitzat en crear notes de contingut en els registres bibliogràfics ja existents (de fet, alguns proveïdors subcontracten aquest servei a Blackwell's per tal d'oferir aquestes notes de contingut als seus clients).

D'altra banda, i encara que no hem pogut esbrinar fins a quin punt és una tendència real en el sector, hem detectat que en els darrers anys s'han produït alguns casos de concentració empresarial en el sector (p. ex., Baker & Taylor va adquirir les companyies YBP i Professional Media Service, aquesta darrera especialitzada en la distribució de material audiovisual catalogat i processat).

Per altra part, una característica gairebé comuna a la totalitat d'empreses analitzades és el fet que totes elles disposen d'una base de dades pròpia on emmagatzemen els registres bibliogràfics que envien a les biblioteques juntament amb el material.¹² Val la pena remarcar, però, que la gran majoria d'aquestes catalogacions provenen de registres copiats de biblioteques nacionals i que la part de catalogació original molt sovint és testimonial (en el cas d'Ingram, la seva base de dades consta de 6'5 milions de registres de la Li-

- Baker and Taylor Books
Treballadors: 2000
Fundada: 1828
Vendes anuals: 490 milions \$ (dades estimades)
- Blackwell's Delaware Inc.
Treballadors: 330
Fundada: 1975
Vendes anuals: 75 milions \$
- Brodart Co.
Treballadors: 330
Fundada: 1975
Vendes anuals: 160 milions \$ (estimació)
- Ingram Distribution Group
Treballadors: 2.300
Fundada: 1935
Vendes anuals: 1.670 milions \$ (estimació).

11. Altres empreses no analitzades en aquest informe però que també destaquen per la seva especialització són Grumdrop Books en literatura infantil o Bookmen, Inc. en edicions de butxaca (*paperbacks*).

12. Per exemple, la base de dades IAS de Brodart conté més de 17 milions de registres MARC.

brary of Congress –actualitzats diàriament–i només uns 20.000 són el producte de catalogació original).

2. Personal

En general, sembla que els serveis de catalogació estan compostos per personal professional (amb la titulació de Master of Library Science) i “paraprofessional” (*paraprofessional support staff*).

3. Catalogació

Des d’aquest punt de vista es pot afirmar que la catalogació és un servei fortament estandarditzat. La totalitat de companyies consultades utilitza sense gaire distinció la mateixa normativa:

- a) Descripció i punts d’accés: AACR2 (1998).
- b) Indexació: Sears, LCSH, LCSH Children’s, NLM, etc.
- c) Classificació: Dewey, Abridged Dewey, LCC, NLM, etc.

Òbviament, aquesta uniformitat ve afavorida per l’alt índex de catalogació per còpia realitzat pels proveïdors (vegeu el punt següent).

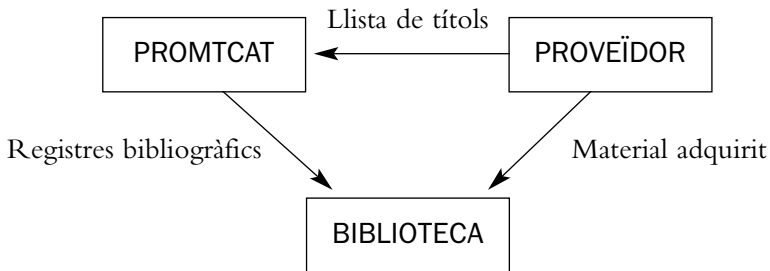
Un altre factor (conseqüència i causa alhora) és el fet que, en principi, el registre bibliogràfic que es lliura a les biblioteques és el mateix per a tots els centres. D’aquesta forma, el servei tècnic de la biblioteca rep un registre bibliogràfic amb els criteris catalogràfics propis de la font d’on s’ha copiat la notícia (Library of Congress, National Library of Medicine, OCLC, etc.). Malgrat tot, la gran majoria de proveïdors (Ambassador, Coutts, Book Wholesalers, Blackwell’s i Landmark Audiobooks entre altres) ofereixen la possibilitat d’adaptar la catalogació segons un perfil específic lliurat pel mateix centre.

4. Catalogació per còpia

Com ja s’ha comentat abans la gairebé totalitat de proveïdors copien els registres creats per altres institucions (sobretot de biblioteques d’àmbit nacional com la Library of Congress, la National Library of Medicine, National Library of Canada, The British Library, etc.) o disponibles a agències i catàlegs col·lectius com OCLC, RLIN, WLN, etc.

Menció especial mereix el servei PromptCAT d’OCLC (<http://www.oclc.org/oclc/menu/prompt.htm>). Aquest servei, adreçat de forma específic

ca a les editorials i distribuïdores de llibres¹³ (cal donar-s'hi d'alta com a empresa i pagar una quota anual per disposar del servei), funciona de la següent forma: primer de tot, el proveïdor fa arribar a OCLC una llista de títols d'obres i el nom de la biblioteca que fa l'adquisició d'aquestes obres; en segon lloc, OCLC busca els registres bibliogràfics corresponents a aquests títols en la seva bases de dades WorldCat (catàleg col·lectiu d'OCLC amb més de 43 milions de registres) i, una vegada localitzats, els hi afegeix les dades de fons pròpies de la biblioteca que fa la comanda; per últim, OCLC envia una còpia dels registres bibliogràfics en OCLCMARC a la biblioteca en qüestió. D'aquesta forma, la biblioteca rep per dues vies diferents el material adquirit i els registres corresponents.

Juntament amb aquest servei bàsic, PromptCat ofereix la possibilitat d'adaptar el registre lliurat d'acord amb un perfil (*library's profile*) dissenyat per la mateixa biblioteca, així com la creació i lliurament d'etiquetes per als llocs dels llibres (etiquetes definides també en el perfil de la biblioteca).¹⁴

5. Control d'autoritats

Pel que hem pogut esbrinar, no hi ha cap proveïdor que ofereixi el servei de creació i manteniment dels registres d'autoritats derivats de la catalogació corrent. El que sí hem localitzat són empreses (p. ex., Blackwell North America Authority Services, Library Technologies Inc., Telesec Library Services Inc.) que ofereixen serveis de control d'autoritat retrospectiu, és a dir, empreses que ofereixen un servei de "neteja" de punts d'accés a biblioteques

13. Marcive Inc. (<http://www.marcive.com>) és una altra important companyia emprada per alguns proveïdors per subcontractar els seus serveis de catalogació i processament físic.

14. Per saber quins són els proveïdors membres, ara per ara, d'aquest servei vegeu <http://www.oclc.org/oclc/prompt/vendor.htm>.

amb catàlegs especialment desestructurats (arran, per exemple, d'un procés de reconversió automatitzada de les seves fitxes en paper a registres bibliogràfics llegibles per màquina).¹⁵

6. Control de la col·lecció

A l'igual que en el cas del control d'autoritats, no hem trobat cap cas de servei per a la creació i manteniment dels registres de fons derivats de la catalogació corrent.

7. Forma de lliurament dels registres

La forma de lliurament dels registres bibliogràfics corresponents al material bibliogràfic adquirit a un determinat proveïdor es pot fer en forma de joc complet de fitxes impreses o bé en registres llegibles per màquina.

Aquests últims es lliuren per correu postal enregistrats en un disquet o en una cinta, o bé en línia via Internet mitjançant FTP o correu electrònic (aquesta opció, encara que cada cop es troba més estesa, no sembla ser encara del tot habitual).

No hem detectat cap cas de catalogació en línia realitzada directament en el mateix catàleg local de la biblioteca.

8. Processament físic

L'oferta de serveis de processament físic està molt estesa entre tots els proveïdors. El tipus de processament és molt variat, anant des del típic folrat, fins a l'empaquetat dur per a discos de vinil ofert per empreses com Landmark Audiobooks.

Els serveis oferts de forma més comuna són el folrat, l'enquadernació, l'etiquetatge del llom, les bandes magnètiques de seguretat, els codis de barres, l'estampació en els llibres del segell propi del centre... La idea que es pretén transmetre als usuaris d'aquests serveis és que d'aquesta forma el llibre, vídeo, casset, etc., anirà directament del proveïdor a la prestatgeria de la biblioteca sense cap altra intervenció del personal del centre.

15. Susan L. Tsui; Carole F. Hinders, "Cost-effectiveness and benefits of outsourcing authority control", *Cataloging & classification quarterly*, vol. 26(4), 1998, p. 43-61.

9. Costos

La informació que hem trobat a les pàgines web de les companyies analitzades no sempre deixava molt clar quin era el cost del servei de catalogació o de processament físic. Suposem que en molts casos es deu tractar d'un cost que s'ha de negociar amb el client en funció del volum i les exigències del contracte.

En els quatre únics casos que hem aconseguit aquesta dada (Landmark Audiobooks, Regent Book, Taped Editions i l'enquesta resposta per YBP de Baker & Taylor), el cost de la catalogació o processament físic del material varia molt en funció del “paquet” escollit per l'usuari. Aquest “paquet” pot anar des del simple lliurament del registre bibliogràfic de la Library of Congress, fins a la catalogació i processament complet (*shelf-ready*). Com a mitjana podem dir que els preus oscil·len entre els \$0.50-\$1.00 del simple registre copiat fins als \$1.50-\$5.00 de la catalogació i processament físic complet (en funció del tipus de processament ofert).¹⁶

Per la seva banda, PromptCat d'OCLC cobra una quota inicial de \$152 a cada proveïdor per donar-lo d'alta en el servei; el preu per registre bibliogràfic és de \$2.56.

5. ESTAT A CATALUNYA

Un cop vist el que es fa fora del nostre país, és el moment d'analitzar els serveis oferts pels proveïdors de material bibliogràfic a les biblioteques catalanes que ofereixen la catalogació com un valor afegit. Abans, però, hem cregut convenient fer un petit repàs a l'evolució del desenvolupament dels serveis de catalogació comercial a Catalunya.

5.1. Una mica d'història

La catalogació comercial a Catalunya s'ha desenvolupat clarament al voltant de dues institucions: el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) i el Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona.

16. L'any 1998 la revista *Library technology reports* indicava uns costos d'entre \$0.75 i \$1.10 per llibre (el preu més baix no incloïa ni el folrat, ni l'etiquetatge del llom ni el codi de barres, mentre que el preu més alt incloïa la catalogació i el processament físic complet).

5.1.1. Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona

El desenvolupament dels serveis comercials de catalogació i processament físic entorn del Servei de Biblioteques Populars es produeix arran de la decisió de convocar un concurs públic per al subministrament de llibres i enregistraments sonors necessaris per a obrir noves biblioteques (els anomenats lots fundacionals). La compra d'aquests lots es fa a partir de llistes elaborades i avaluades pel Servei, a les que s'afegeixen comandes posteriors.

La catalogació original elaborada per les empreses contractades es fa al mateix catàleg del Servei de Biblioteques, però els registres queden en un estat d'espera i són els catalogadors del Servei els que validen els registres i els deixen en estat de processament. La catalogació es fa segons les concrecions del Servei i els registres s'identifiquen amb números d'operador, de manera que és fàcil identificar els registres amb problemes catalogràfics.

Algunes de les característiques a destacar del plec de prescripcions tècniques per al contracte de l'any 2000 són: el fet que s'estableix un termini de lliurament de dos mesos per a cada comanda, la petició que tots els llibres duguin el codi de barres (facilitat pel mateix Servei), la necessitat que alguns dels llibres duguin antifurts (en funció de la biblioteca), la preferència per les enquadernacions de tapa dura, o el tractament dels documents exhaurits (és el mateix subministrador qui proposa una obra de característiques similars). En el plec es puntualitzen diversos aspectes de facturació, logística, i, òbviament, els criteris de puntuació per a les empreses (el processament tècnic dels documents és l'element que més es valora, juntament amb la localització dels exemplars i el descompte comercial).

Simultàniament, el Servei de Biblioteques ha posat en marxa enguany un procés d'homologació d'empreses subministradores de material bibliogràfic amb l'objectiu d'estandarditzar els processos per a l'adquisició dels deu lots de llibres i sis lots de música que cada biblioteca rep anualment, i que es compren directament a distribuïdors, editorials i llibreries. S'han acollit a aquest procés vint-i-sis empreses, entre les quals hi ha DIGEC, Laertes, Icària, Plaza & Janés, i Espasa-Calpe entre d'altres. Algunes ja han posat en marxa els seus serveis de catalogació o estan a punt de fer-ho (Crisol, Llibreria Garbí, Biblària, Llibreria del Raval i Casa del Llibre), mentre que d'altres ja els tenien, i un tercer grup no entrarà mai en aquest procés per raons d'interès comercial.

Òbviament, la incorporació de totes aquestes entitats suposa un canvi important sobre els processos de treball de l'Àrea de Procés Tècnic (el personal de la qual ha de dedicar més temps a feines de supervisió i gestió del catà-

leg que no pas a la catalogació de noves monografies, però que com a contrapartida pot dedicar una mica més de temps a catalogació de publicacions en sèrie, recursos electrònics o enregistraments de vídeo) i de l'Àrea d'Adquisicions, que pot intentar posar més èmfasi en la selecció dels documents, que el Servei considera de vital importància.¹⁷

La cronologia del desenvolupament dels serveis de catalogació comercial contractats pel Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona ha estat la següent:

1996	Es comença a parlar de la necessitat de convocar un concurs públic per al subministrament de monografies i enregistraments sonors.
1998	Surt el primer concurs per a l'adquisició de documents. Guanyen Llibreria del Raval (llibres) i Crisol (enregistraments sonors). Els serveis de valor afegit que s'ofereixen són mínims: substitució d'exhaurits... Opten al concurs tres institucions.
1999	Guanya Puvill Libros (llibres) i Robafaves (enregistraments sonors). S'amplien els serveis de valor afegit: catalogació, antifurts i creació de registres d'exemplar.
2000	El concurs (llibres) es reparteix entre tres proveïdors: Alibri, Puvill Libros i Laie/Robafaves (ara fusionades). FNAC guanya la part d'enregistraments sonors. Als serveis anteriors s'afegeixen l'elaboració de teixells i el folrat dels documents per part d'alguns proveïdors. Per a enregistraments de vídeo no hi ha concurs, de moment. Opten al concurs deu institucions.
2000	Es posa en marxa el procés d'homologació de proveïdors: a part de les empreses que participen del contracte, n'hi ha d'altres com ara DIGEC, Laertes, Espasa-Calpe, Plaza & Janés...

5.1.2. Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya

El CBUC neix a les acaballes de l'any 1996 arran de la creació del Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC), i de seguida intenta donar resposta a diferents necessitats de les biblioteques universitàries catalanes i de la Biblioteca de Catalunya.

Com a resposta a una d'aquestes demandes, la d'incrementar el nombre de registres catalogats per còpia, entre els mesos de juliol i octubre de 1997 es posa en marxa la base de dades de còpia del CBUC amb registres provinents

17. Amb la intenció de donar suport a aquest aspecte de la cadena documental es preveu posar en marxa un servei de preselecció de documents que estaria a càrrec de diversos proveïdors.

de la Library of Congress i de la Biblioteca Nacional. I sembla que els resultats són bons: amb l'ajuda del CCUC i de la Copy Cataloging¹⁸ es calcula que els centres universitaris poden arribar a copiar un 70% de la seva catalogació diària.

És també a finals de l'any 1997 que es comença a treballar en la possibilitat d'utilitzar serveis externs per la catalogació de noves adquisicions. El gener de l'any 1998, en el marc d'una proposta escrita per a l'ús de serveis externs de catalogació s'estableixen les línies directrius del que serà el servei de catalogació comercial de noves adquisicions. Aquest es defineix com un servei de "valor afegit" al servei de venda del document, i per tant sense cost per a la institució que l'adquireix, però a més es pretén que els distribuïdors cataloguin el document directament en el CCUC, i, el que és més important, seguint les pautes, procediments i criteris de qualitat del mateix CCUC.

Alguns dels objectius que aquest primer document es planteja són: l'estalvi del cost directe en la catalogació de noves adquisicions, la disminució del període de temps entre l'adquisició del document i la disponibilitat del mateix en el prestatge i la reducció del cost dels documents derivada de les compres consorciades.

Per tal de garantir que la feina feta per aquestes empreses anomenades centres de valor afegit (CVA) compleixi els requeriments de les biblioteques universitàries s'estableixen processos estandarditzats de catalogació, control de qualitat i formació del personal professional de les empreses. Els processos de catalogació parteixen de si el document ja es troba catalogat al CCUC o no. A partir d'aquest punt, el centre catalogador haurà de elaborar sempre un registre de nivell complet (similar al segon nivell de descripció de les AACR2) que implica que la catalogació es fa amb el material al davant, codificat amb una etiqueta 049 que indica la procedència del registre bibliogràfic. La biblioteca universitària rep el document amb el número d'identificació bibliogràfica del registre anotat amb llapis i, un cop revisat el registre, hi afegeix la seva localització en una etiqueta 998 i copia el registre en el seu catàleg local. Un cop al catàleg local, s'edita el registre i, si s'escau, se li fan els canvis oportuns per tal d'adaptar-lo a les concrecions del centre.

El control de qualitat que es va definir per als nous centres de valor afegit és similar al que es fa servir per a les noves institucions que s'incorporen al CCUC. Consisteix en un període de temps durant el qual es fa el seguiment exhaustiu de tots els registres que produeixen (com a mínim entre un i dos

18. Base de dades pròpia del CBUC que conté uns 900.000 registres corresponents a documents en llengua anglesa catalogats per la Library of Congress a partir de l'any 1997.

mesos, durant els quals es retornen per a la seva correcció tots els registres que presenten problemes), i en revisions puntuals de registres. El CBUC dona suport tècnic per a qualsevol dubte que pugui sorgir en la catalogació diària.

La formació del personal tècnic es basa en un curs de vint hores durant el qual es fa un repàs exhaustiu de les *Pautes de catalogació del Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya*.

La cronologia del desenvolupament dels serveis de catalogació comercial contractats pel Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya ha estat la següent:

Març 1998	Es posa en marxa la prova pilot del servei de compres cooperatives amb valor afegit a càrrec de l'empresa Puvill Libros, en el sector de llibre espanyol. Comencen els contactes amb altres empreses. Puvill informa al cap de dos mesos que el seu percentatge de catalogació original és del 13%. Els problemes inicials se centren en la tramesa dels documents, que sembla que triguen una mitjana de quaranta-sis dies en arribar.
Octubre 1998	Es concreten les ofertes de Herder (actualment Alibri), Díaz de Santos i Abacus.
Novembre 1998	Puvill Libros amplia la seva oferta a llibre estranger.
Febrer 1999	Herder s'incorpora com a venedor que ofereix valor afegit (CVA).
Abril 1999	Díaz de Santos s'incorpora com a CVA.
Juny 1999	Atelier Libros, Mundi-Prensa Libros, Llibreria Universitària Thulir i Transmedia Distributors of Information (Amerongen, Holanda) es mostren interessades en el servei.
Setembre 1999	El CBUC i la Biblioteca de la UPF endeguen una prova pilot amb serveis de processament físic que inclou el segellat del document, la col·locació de la banda magnètica i el codi de barres, juntament amb l'anotació amb llapis del número d'identificació bibliogràfica del registre del catàleg local (precatalogació corresponent) i del número identificador d'exemplar (que coincideix amb el codi de barres).
Gener 2000	S'incorporen quatre nous proveïdors de llibre espanyol i estranger: Llibreria La Central, Interlibro Libros de Arquitectura, Mundi-Prensa Libros (que de moment encara no ha iniciat la seva activitat), i Llibreria Universitària Thulir.

Febrer 2000	S'incorporen dos nous proveïdors: Laie Llibreria Cafè i Llibreria Punt de Llibre (aquesta darrera de moment tampoc ha iniciat la seva activitat).
Novembre 2000	Es preveu la incorporació de quatre nous proveïdors: Transmedia Distributors of Information, Croft House (UK), Atelier Libros i Crisol.

5.2. Estat de la qüestió a Catalunya

En el cas de Catalunya, ja hem indicat al començament d'aquesta primera part de l'article que, després de les consultes realitzades, vàrem identificar un conjunt de companyies proveïdores de material bibliogràfic a biblioteques catalanes que, ja a hores d'ara o en un futur immediat, ofereixen la catalogació i el processament físic com a valor afegit dels documents lliurats.

El fet que moltes de les empreses proveïdores que encara no han engegat els seus serveis no disposin encara de dades suficients per omplir el qüestionari de treball, ha fet que les companyies analitzades hagin estat finalment només aquelles que, en aquests moments, ja estan catalogant i processant el material per a les biblioteques.

Per tant, finalment les companyies escollides per ser analitzades han estat les següents:

1. Alibri Llibreria S.L. (antiga Herder)
2. FNAC
3. Interlibro
4. Laietana de Llibreteria, S.L. (Laie)
5. Llibreria Catalonia
6. Llibreria Díaz de Santos, S.A.
7. Llibreria La Central
8. Puvill Libros S.A.
9. Thulir

D'aquestes, només FNAC va declinar omplir el qüestionari, ja que el servei de catalogació que té contractat avui dia amb el Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona no és un servei que ofereixi de forma habitual als seus clients.

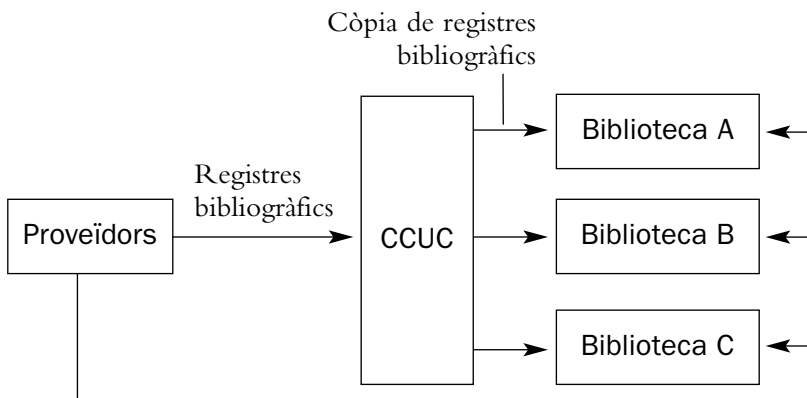
Per tal que la comparació amb les empreses d'arreu del món sigui més fàcil hem organitzat la informació recollida amb els qüestionaris lliurats als proveïdors del nostre país seguint la mateixa estructura del punt 4.

1. Organització

Tal i com s'ha fet palès en l'anterior exposició històrica, llevat de Puvill Libros, la resta de proveïdors varen començar a oferir els serveis de catalogació i processament físic externs a una mateixa institució, el CBUC. Posteriorment alguns d'ells han afegit a la seva cartera el Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. És a dir, ara per ara totes les empreses, llevat Puvill Libros (que també treballa, entre d'altres, amb la Library of Congress, la Stanford University, la New York Public Library, la Universidad Nacional Autónoma de México, la University of Columbia, la University of California de Los Angeles, OCLC, RLIN, etc.), tenen com a principals clients les mateixes biblioteques.

Això ha tingut clares conseqüències en el sector, ja que aquest s'ha desenvolupat de forma molt homogènia i, per tant, en aquests moments no hi ha una gran diferència entre els serveis d'externalització de la catalogació oferts per un proveïdor o un altre. No hi ha una especialització de serveis, sinó de la temàtica del material distribuït per cada un dels proveïdors.

Els proveïdors creen els registres bibliogràfics directament en el mateix catàleg col·lectiu del Servei de Biblioteques de la Diputació o del CBUC (el CCUC). El dibuix següent esquematitza aquesta forma de treball amb l'exemple del CCUC (el cas de la Diputació de Barcelona és el mateix però sense els catàlegs locals A, B, C... ja que en aquest cas només hi ha un únic catàleg col·lectiu per a tot el servei):

Els proveïdors creen directament en el CCUC (amb una connexió en línia via telnet) els registres bibliogràfics corresponents al material que han adquirit les biblioteques membres del CBUC. Un cop creats, el personal d'aques-

tes biblioteques copia aquests registres en els seus catàlegs locals, mentre que el material bibliogràfic corresponent els arriba de forma paral·lela per correu postal.¹⁹

Al contrari del que passava a les empreses nord-americanes analitzades en el punt 4, en el cas de les companyies catalanes només Puvill Libros disposa d'una base de dades pròpia on emmagatzema els registres bibliogràfics que lliura a les biblioteques. La resta de proveïdors no guarden aquests registres enlloc.

2. Personal

En tots els casos consultats, el personal encarregat de la catalogació i el processament físic del material està format per diplomats en Biblioteconomia i Documentació.

3. Catalogació

El fet que tots els proveïdors menys un treballin principalment per a les biblioteques membres del CCUC i per a les biblioteques de la Diputació de Barcelona fa que tots ells utilitzin gairebé les mateixes normes catalogàfiques:

- a) Descripció i punts d'accés: ISBD i AACR2 (1998) respectivament.
- b) Indexació: Llistes d'encapçalaments de matèries en català (tots) i LCSH²⁰ (Puvill Libros).
- c) Classificació: CDU (tots) i LCC (Puvill Libros).
- d) Format bibliogràfic: CATMARC (tots) i USMARC (Puvill Libros).

Un dels trets comuns a totes les companyies analitzades és l'alt grau d'adaptació a les necessitats locals amb què creen els registres bibliogràfics en el cas del CBUC i de la Diputació de Barcelona. En cada cas, els registres s'elaboren seguint les concrecions a la catalogació elaborades per cada una de les dues institucions. D'aquesta forma, es pot dir que en el nostre país predomina, ara per ara, una política comercial de catalogació "a la carta".

19. Per a una exposició més detallada del funcionament del CCUC vegeu: "El Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC): un nou entorn de cooperació catalogàfica". En: Jornades Catalanes de Documentació (6es.: 1997: Barcelona). *Cap a la societat digital: un món en contínua transformació*, ([Barcelona]: Societat Catalana de Documentació i Informació: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1997), p. 609-623.

20. Els encapçalaments són traduïts al català.

Pel que fa al tipus de material, val a dir que tots els proveïdors cataloguen llibres, mentre que només quatre d'ells (Alibri, Interlibro, La Central i Puvill Libros) ho fan amb les publicacions en sèrie i dos (Alibri i Puvill Libros) cataloguen mapes. Els enregistraments sonors són catalogats per tres proveïdors (Alibri, La Central i Puvill Libros), mentre que cap de les actuals companyies ofereix entre els seus serveis la catalogació de recursos electrònics o vídeos (algunes ho fan però només a partir de les dades incloses en el contenidor, no pas visualitzant el seu contingut).

Des del punt de vista de la llengua del material, tots els proveïdors ofereixen la possibilitat de catalogar documents en català, castellà, anglès o francès, mentre que el tractament d'obres en italià és ofert per sis d'elles (Alibri, Díaz de Santos, Interlibro, La Central, Thulir i Puvill Libros) i en alemany només per cinc (Alibri, Díaz de Santos, La Central, Thulir i Puvill Libros). La catalogació de documents en llengües d'escriptura no llatina (rus, xinès, japonès, etc.) no és ofertat per cap dels proveïdors enquestats.

Pel que fa al percentatge que suposa la catalogació externa respecte al total de la catalogació de les biblioteques, disposem de dades del CCUC que indiquen que el total dels registres bibliogràfics creats pels proveïdors suposa un 10% de la catalogació total.

4. Catalogació per còpia

Llevat de la base de dades Copy Cataloging pròpia del CBUC els proveïdors no copien registres de cap altra font bibliogràfica. És per això que, quan es tracta de crear un registre catalogràfic nou, en la majoria dels casos es tracta d'una catalogació original.

De vegades es consulten altres catàlegs (Biblioteca Nacional, Library of Congress o altres biblioteques nacionals) o bases de dades (sobretot la base de dades de l'ISBN) com a eines de consulta per a resoldre dubtes catalogràfics, però no com a fonts de còpia en el sentit estricte del terme.

5. Control d'autoritats

Cap de les empreses consultades ofereix cap servei de control d'autoritats dels punts d'accés generats per la catalogació diària del material subministrat a les biblioteques.

6. Control de la col·lecció

En aquests moments, només Alibri i Puvill Libros creen registres d'exemplar per a les obres adquirides pel Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona. En aquests registres afegeixen el preu de l'exemplar, la seva localització, el número del codi de barres i la signatura topogràfica, tot seguint les especificacions elaborades al respecte pel mateix servei de biblioteques.

7. Forma de lliurament dels registres

Els proveïdors que treballen amb el CBUC i el Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona creen els registres bibliogràfics directament en els catàlegs col·lectius corresponents amb una connexió telnet. Per tant, el "lliurament" de les catalogacions és immediat en aquests casos.

Puvill Libros també ofereix la possibilitat de lliurar el joc complet de fitxes impreses, així com el subministrament de registres bibliogràfics llegibles per màquina en suport magnètic (disquet o cinta).

8. Processament físic

L'oferta de serveis de processament físic és un fet relativament recent en el sector dels proveïdors a biblioteques catalanes. De fet, en aquests moments només Puvill Libros i, en menor mesura, Alibri ofereixen alguna mena de tractament físic del material subministrat.

Alibri ofereix la col·locació del codi de barres i de la banda magnètica antitífurt, així com el segellat dels exemplars. Puvill Libros ofereix, a més a més, el folrat dels documents i l'etiquetatge de la signatura topogràfica al lloc dels llibres.

9. Costos

El cost dels serveis de catalogació i de processament físic dels documents és zero (llevat del material com el plàstic per folrar, els codis de barres, les etiquetes, etc., que són subministrats pel propi centre que fa l'adquisició). És a dir, les empreses proveïdores ofereixen aquests serveis de forma totalment gratuïta a les biblioteques com una estratègia de mercat més per a la captació de clients.

7. CONCLUSIONS

Analitzades les principals característiques dels serveis de catalogació i/o processament físic oferts pels proveïdors de material bibliogràfic a les biblioteques catalanes i comparades amb les dades obtingudes de l'estudi del mateix sector en el mercat americà, creiem possible destacar els següents trets com els més representatius de l'actual situació de les empreses del nostre país:

- a) *Es tracta d'un servei recent.* La catalogació i el processament físic com a valors afegits al tradicional subministrament de material bibliogràfic a les biblioteques és un fet recent en el nostre país. La primera companyia que va incloure aquests serveis dins de la seva oferta va ser Puvill Libros l'any 1994, mentre que, per exemple, Brodart començà a oferir la catalogació del material subministrat l'any 1986. Això explicaria la manca de certs serveis en algunes empreses (cal recordar que en aquests moments només dues d'elles ofereixen el tractament físic del material), així com el fet que cap proveïdor catalogui vídeos o recursos electrònics, o documents en llengües d'escriptura no llatina.
- b) *L'oferta es caracteritza per la seva homogeneïtat.* El fet que aquests serveis s'hagin desenvolupat bàsicament a l'entorn del CBUC i del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona ha tingut com a conseqüència un alt grau d'homogeneïtat en l'oferta dels diferents proveïdors. Tots cataloguen en línia en els mateixos catàlegs col·lectius de les biblioteques, tots creen els registres bibliogràfics segons les mateixes concrecions a la catalogació (les del CBUC i les de la Diputació de Barcelona en cada cas), cap d'ells ofereix un servei de control d'autoritats ni de control de la col·lecció, etc. Només en el cas del processament físic del material hi ha una diferència substancial entre el que ofereix Puvill Libros i la resta de distribuïdors (encara que sembla que en poc temps altres companyies incorporaran el folrat i l'etiquetatge entre les seves ofertes).
- c) *Poques eines de catalogació per còpia.* Des d'un punt de vista catalogràfic, una de les principals diferències entre el mercat anglosaxó i el català és la manca d'eines de catalogació per còpia amb què compta aquest respecte el primer. Com ja s'ha comentat en el seu moment, per als proveïdors anglosaxons la catalogació original representa un percentatge ínfim respecte a la catalogació per còpia de registres bibliogràfics de biblioteques d'àmbit nacional (Library of Congress, National Library of Medicine, National Library of Canada, The British Library, etc.) o d'agències i catàlegs col·lectius tipus OCLC, RLIN, WLN, etc. L'ab-

sència de fonts equivalents en el nostre país o a la resta de l'estat espanyol, juntament amb la disparitat de criteris catalogràfics i fins i tot de formats (CATMARC i IBERMARC), fa que la catalogació per còpia es restringeixi gairebé de forma exclusiva a la còpia de registres dins dels mateixos catàlegs col·lectius. D'aquesta forma, la catalogació original esdevé la principal forma de creació de registres bibliogràfics.

- d) *Catalogació altament adaptada a les necessitats locals.* A diferència del que passa en el mercat anglosaxó, la catalogació realitzada per les empreses proveïdores del nostre país es caracteritza principalment pel seu alt grau d'adaptació a les necessitats locals de cada una de les biblioteques. Mitjançant les concrecions a la catalogació elaborades tant pel CBUC com pel Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona aquestes companyies creen, en cada cas, registres bibliogràfics tan adaptats a les necessitats locals que poques són les modificacions que el personal bibliotecari ha de fer a posteriori (llevat, en alguns casos, de les adaptacions locals a la indexació i la classificació). Des del nostre punt de vista, aquest pot ser un factor clau en el futur desenvolupament d'aquests serveis a Catalunya ja que, fins a quin punt podran aquestes empreses estendre aquesta seva oferta "personalitzada" a altres institucions amb, de ben segur, altres concrecions a la catalogació? Seria rendible un servei que hagués de crear per un mateix document tants registres bibliogràfics com biblioteques l'adquireixin? De fet, algunes empreses de distribució estrangeres (John Smith, Dawson...) han declinat entrar en el mercat català en no estar interessades en el lliurament de catalogacions tan adaptades a les necessitats locals com les que demanen les biblioteques del nostre país.
- e) *Creació dels registres bibliogràfics en els catàlegs mateixos.* A diferència de les empreses anglosaxones, on conviuen de forma paral·lela el lliurament de les catalogacions en fitxes impreses, en disquets, en cintes o per Internet via FTP o correu electrònic, però on en cap dels casos analitzats es contempla la possibilitat de crear els registres bibliogràfics directament en els mateixos catàlegs dels clients, en el nostre país és aquesta darrera opció la que s'utilitza de forma gairebé única (només Puvill Libros ofereix la possibilitat del lliurament en fitxes o suport magnètic). A l'hora de treballar, els catalogadors de les empreses proveïdores es connecten via telnet als catàlegs dels seus clients amb els mateixos privilegis que qualsevol altre catalogador de biblioteca.
- f) *És un model exportable.* I possiblement competitiu en el mercat espanyol, que sembla poc desenvolupat en aquest sentit. Alguns distribuïdors de

recent incorporació pretenen “vendre” el model als seus clients de l’estat espanyol, aprofitant la infraestructura creada.

- g) *Ampliació dels serveis de processament físic.* Preveiem una ampliació general dels serveis de valor afegit en relació al segellat dels documents, col·locació de tires magnètiques antifurts, codis de barres... avançant en direcció del que es coneix com a “llest per a la prestatgeria” (*ready to shelf*) .
- h) *Ampliació de l’oferta de catalogació de suports documentals.* És fàcil que alguns proveïdors passin a oferir la catalogació d’altres suports documentals com ara recursos electrònics, enregistraments vídeo i publicacions en sèrie.

Aquestes són unes dades que han fet trontollar el sector de distribució de material bibliogràfic en el nostre país en els darrers anys. Moltes empreses proveïdores que fins ara no s’havien plantejat la possibilitat d’oferir serveis de valor afegit al tradicional subministrament de documents, es veuen obligades a incloure de forma gratuïta la catalogació dels materials que lliuren a les biblioteques. Un servei, en molts casos, de dubtosa rendibilitat, ja que a les despeses de sempre cal afegir el cost del personal catalogador sense poder-lo transferir al preu dels llibres (cal recordar que, ara per ara, la catalogació i el processament físic són serveis oferts de forma gratuïta). Fins a quin punt podran suportar aquest nou marc de competència les petites empreses proveïdores (sobretot llibreries) amb volums de venda reduïts? És difícil de dir.

8. DIRECTORI D’EMPRESES

Alibri Llibreria S.L. (antiga Herder)

Balmes, 26

08013 Barcelona

Tel. 93 3170578 / Fax 93 4122702

E-mail: books-world@books-world.com

Web: <http://www.books-world.com> o <http://www.alibri.es>

Temàtica: general

Persona de contacte: Hermann Nahm, Núria Grau

Atelier Libros, S.A.

Via Laietana, 12

08003 Barcelona

Tel. 93 2954560 / Fax 93 3104692

E-mail: atelier@abaforum.es

Web: <http://www.atelierlibros.es/>

Temàtica: Dret

Persona de contacte: Jordi March

Casa del Libro

Passeig de Gràcia, 62
08007 Barcelona
Tel. 93 2723480 / Fax 93 4871426
E-mail: casadellibro@casadellibro.com
Web: <http://www.casadellibro.com/>
Temàtica: general
Persona de contacte: Miquel Castillo

Crisol

Consell de Cent, 341
08007 Barcelona
Tel. 93 2153121 / Fax 93 2157933
E-mail: cacedo@crisol.es
Web: <http://www.crisol.es>
Temàtica: general
Persona de contacte: María del Carmen Acebedo Carazo

Croft House

39 Alexandra Road
Addlestone, Weybridge,
Surrey KT15 2PQ. England
Tel. 44 (0) 1932 845559 / Fax 44 (0) 1932 830006
E-mail: croft@croftbooks.co.uk
Pàgina web: <http://www.crofthouse.co.uk>
Temàtica: general
Persona de contacte: David H. Smith

Interlibro

Ronda General Mitre, 211
08023 Barcelona
Tel. 93 4183808 / Fax 93 4340200
E-mail: interlibro@interlibro.com
Web: <http://www.interlibro.com>
Temàtica: arquitectura
Persona de contacte: Amàlia Belles

Laietana de Llibreteria, S.L. (LAIE)

Pau Claris, 85
08010 Barcelona
Tel. 93 3181739 / Fax 93 4120250
E-mail: info@laie.es
Web: <http://www.laie.es/>
Temàtica: humanitats, art i literatura
Persona de contacte: Montse Moragas

Librería Pérgamo

San Roque, 104
27002 A Coruña
Tel. 982 255308 / Fax 982 255308
E-mail: librería@pergamo.com
Web: <http://www.pergamo.com>
Temàtica: tècnica
Persona de contacte: Francisco Rodríguez

Llibreria Catalonia

Ronda Sant Pere, 3
08010 Barcelona
Tel. 93 3185146 / Fax 93 3024793
E-mail: catalonia@llibriercatalonia.com
Temàtica: general
Persona de contacte: Miquel Colomer

Llibreria del Raval, S.L.

Elisabets, 6
08001 Barcelona
Tel. 93 3170293 / Fax 93 3189979
E-mail: raval@libraval.com
Web: <http://www.libraval.com>
Temàtica: humanitats
Persona de contacte: Glòria Rius

Llibreria Díaz de Santos, S.A.

Balmes, 417-419
08022 Barcelona
Tel. 93 2128647 / Fax 93 2114991
E-mail: barcelona@diazdesantos.es
Web: <http://www.diazdesantos.es/>
Temàtica: tècnica
Persona de contacte: Julio Jiménez Robledo

Llibreria Garbí

Via Augusta, 9
08006 Barcelona
Tel. 93 2175408 / Fax 93 4152167
E-mail: garbi@troa.es
Temàtica: general
Persona de contacte: Mariona Giner, Mercè Palet

Llibreria La Central

Mallorca, 237
08008 Barcelona
Tel. 93 4875018 / Fax 93 4875021
E-mail: informacio@lacentral.com
Web: <http://www.lacentral.com>
Temàtica: humanitats
Persona de contacte: Antonio Ramírez o Anna Maria Sust

Llibreria Punt de Llibre

Bisbe Messeguer, 11
25003 Lleida
Tel. 973 264888
E-mail: puntlib@trevenque.es
Web: <http://www.puntdelibre.com>
Temàtica: humanitats i ciències socials
Persona de contacte: Miguel Bernal Pérez

Mundi-Prensa Libros

Consell de Cent, 391
08009 Barcelona
Tel. 934883492 / Fax 934877659
E-mail: barcelona@mundiprensa.es
Web: <http://www.mundiprensa.com/>
Temàtica: ciència i tecnologia
Persona de contacte: Mariano Esteban

Puvill Libros S.A.

Estany, 13, nave D-1
08038 Barcelona
Tel. 93 2988960 / Fax 93 2988961
E-mail: info@puvill.com
Web: <http://www.puvill.com>
Temàtica: general
Persona de contacte: Òscar Puvill

Sociedad Bibliográfica de Galicia

Cantón Grande, 5-1
15003 A Coruña
Tel. 981 213587 / Fax 981 213587
E-mail: SOBIGA@teleline.es
Temàtica: general
Persona de contacte: Marcelino Abuín Duro

Transmedia BV

15, Utrechtsestraatweg
P.O. Box 46,
3958 ZT Amerongen. The Netherlands
Tel. (31) 343454003 / Fax (31) 343457777
E-mail: info@transmedia.nl
Web: <http://www.transmedia.nl>
Temàtica: general
Persona de contacte: Gerben van Wieren

Thulir

Maragall, 49
25003 Lleida
Tel. 973 267309 / Fax 973 267309
E-mail: MHURTADO@nexo.es
Temàtica: universitària
Persona de contacte: Miquel Hurtado Cambre

9. BIBLIOGRAFIA

Bénaud, Claire-Lise; Bordeianu, Sever. *Outsourcing library operations in academic libraries: an overview of issues and outcomes*. Englewood: Libraries Unlimited, 1998. XIX, 215 p. ISBN 1-56308-509-7.

Bush, Carmel C.; Sasse, Margo; Smith, Patricia. "Toward a new world order: a survey of outsourcing capabilities of vendors for acquisitions, cataloging and collection development services". *Library acquisitions: practice & theory*. Vol. 18, no. 4 (1994), p. 397-416.

Gorman, Michael. "The corruption of cataloging". *Library journal*, 120(15), 1995, p. 32-34.

"Guide to outsourcing in libraries. VII, Cataloging and processing". *Library technology reports*, sept-oct. 1998, vol. 34, no. 5, p. 603-608.

Harken, Shelby E. "Outsourcing: ready, set, go?: a cataloger's perspective". *Cataloging & classification quarterly*, vol. 23(2), 1996, p. 67-87.

Libby, Katherin A.; Caudle, Dana M. "A survey on the outsourcing of cataloging in academic libraries". *College & research libraries*, 58(6), Nov. 1997, p. 550-560.

Library technical services outsourcing [en línia]. [Chicago (Ill.)]: American Library Association, cop. 2000, last modified: 17-Nov-1998. <<http://www.ala.org/alcts/now/out-sourcing4.html>>. [Consulta: 9 octubre 2000].

Outsourcing cataloging, authority work and physical processing: a checklist of considerations. Chicago (Ill.): American Library Association, 1995. XII, 40 p. ISBN 0-8389-3449-5.

Outsourcing library technical services operations: practices in public, academic, and special libraries. Chicago: ALA, 1997.

Tsui, Susan L.; Hinders, Carole F. "Cost-effectiveness and benefits of outsourcing authority control". *Cataloging & classification quarterly*, vol. 26(4), 1998, p. 43-61.

Waite, Ellen J. "Reinvent catalogers!". *Library journal*, 120(18), 1995, p. 36-37.

ANNEX. QÜESTIONARI

1. L'empresa

— Dades generals:

- Nom:
- Data de creació:
- Data d'inici del servei de catalogació externa:
- Persona de contacte:
- Adreça postal:
- Telèfon:
- Fax:
- Correu electrònic:
- Pàgina web:

— Temàtica:

- General
- Especialitzada:

— Personal del servei de catalogació:

- Nombre:
- Categoria professional (estudis):
- Relació laboral amb l'empresa:

— Facturació del darrer any:

- Nombre de títols:
- Nombre de volums:

2. Empreses per a les que ofereix la catalogació externa:

3. Serveis oferts:

3.1. Catalogació

- Tipus de material segons el suport:
 - Libres
 - Revistes
 - Mapes
 - Vídeos
 - Sonor
 - Multimèdia
 - Recursos electrònics
 - Altres
- Tipus de material segons la llengua:
 - Català
 - Castellà
 - Anglès
 - Francès
 - Alemanys
 - Italià
 - Rus (norma de transliteració seguida)
 - Xinès (norma de transliteració seguida)
 - Japonès (norma de transliteració seguida)
 - Altres
- Tipus de catalogació: *Cost en ptes.*
 - Catalogació original
 - Catalogació per còpia
 - Altres
- Fonts emprades per a la còpia de registres
 - Bases de dades (quines)
 - Altres catàlegs de biblioteques (quins)
 - Altres fonts
- Nivell catalogràfic (segons AACR2r)
 - Nivell 1
 - Nivell 2
 - Nivell 3
 - Nivells locals
- Ús de normativa catalogràfica
 - ISBD
 - AACR2
 - CATMARC
 - Normativa local de cada centre
 - Altres

3.2. Indexació

- Ús de normativa
 - Llistes d'encapçalaments de matèries en català*
 - LCSH
 - Llenguatges documentals propis de cada centre
 - Altres

3.3. Classificació

- Ús de normativa
 - CDU
 - LCC
 - Classificacions pròpies de cada centre
 - Altres

3.4. Control d'autoritats:

Fa referència a la creació i manteniment dels registres d'autoritats corresponents als punts d'accés generats en la catalogació. Inclou l'establiment de la forma autoritzada dels encapçalaments així com la creació de les possibles referències "vegeu" i "vegeu també" corresponents i les notes pertinents.

- Tipus de control d'autoritats
 - Autors
 - Matèries
 - Classificació
 - Altres
- Tipus de control d'autoritats: *Cost en ptes.*
 - Creació original
 - Creació per còpia
 - Manteniment
 - Altres
- Fonts emprades per a la còpia de registres:
 - Bases de dades (quines)
 - Altres catàlegs de biblioteques (quins)
 - Altres fonts
- Ús de normativa catalogràfica
 - CATMARC
 - USMARC
 - Normativa local de cada centre
 - Altres

3.5. Control de la col·lecció

Fa referència a la creació i manteniment dels registres d'exemplars corresponents a les obres catalogades. Inclou l'assignació del/s registre/s d'exemplar al registre bibliogràfic corresponent així com la definició de les característiques específiques de cada un d'ells (estat, tipus de préstec, etc.).

- Tipus de control de la col·lecció
 - Monografies
 - Publicacions en sèrie
 - Altres
- 3.6. Altres (teixells, antifurts, etc.)
 - Teixells
 - Antifurts
 - Folrat
 - Altres
- 4. Aspectes tècnics
 - 4.1. La catalogació es fa:
 - En una base de dades pròpia de l'empresa
 - En el mateix catàleg de la biblioteca
 - Subcontractada a una altra empresa
 - 4.2. Forma de lliurament
 - Fitxes
 - Suport magnètic (discs, cintes, etc.)
 - En línia (Internet, FTP, etc.)
 - Altres
 - 4.3. Temps mitjà de demora que suposa la catalogació externa (en dies):